

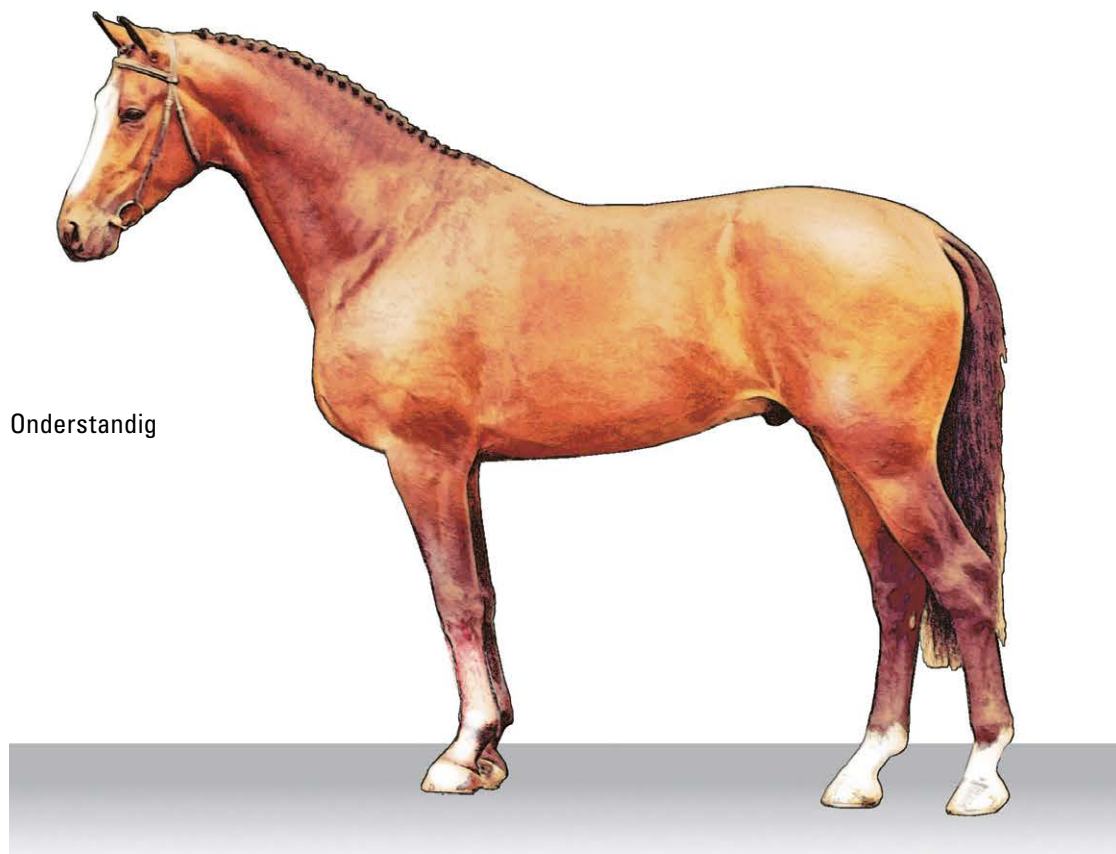
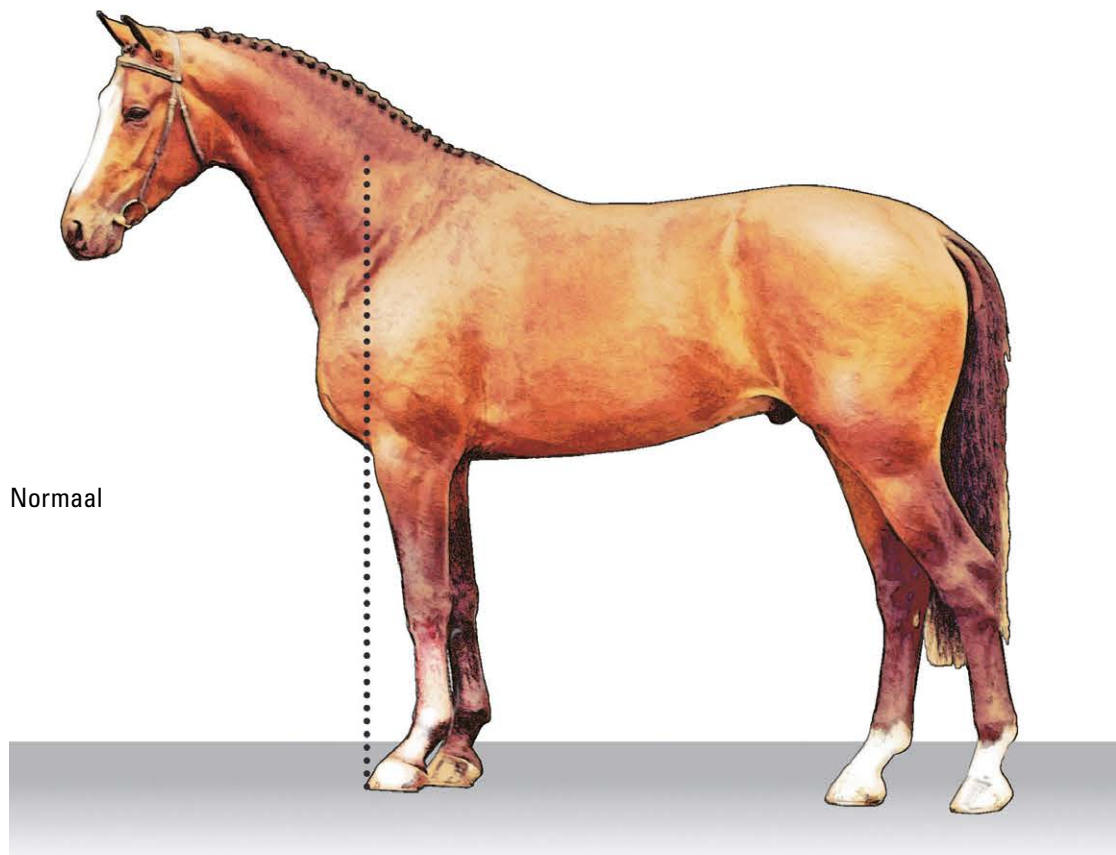
Beenstanden

Het KWPN besteedt veel aandacht aan een correct exterieur. Dit maakt het voor het paard mogelijk het werk met gemak te doen en daardoor langdurig voor de sport te kunnen worden ingezet. Correct beenwerk is daar een belangrijk onderdeel van. Samen met dierenarts Harold Brommer van de Universiteitskliniek voor Paarden in Utrecht, en inspecteurs Floor Dröge en Henk Dirksen laten we ons licht er nog eens op schijnen.

Tekst: YVONNE BUIS-FRANKEN — Beeld: KWPN

Wanneer een paard aan de jury wordt getoond op een keuring, wordt het paard om te beginnen op stand geïnspecteerd. De jury bekijkt het paard van opzij en van voren en begint met het beoordelen van het exterieur. De verschillende beenstanden zijn dan ook waar te nemen. Wanneer je naar de voorbenen kijkt, begin je met het beoordelen van de stand ten opzichte van de romp. Senior-inspecteur dressuur Floor Dröge legt uit: “Het voorbeen moet recht onder de romp staan. Op die manier kan het paard het been makkelijk naar voren brengen en ruimte in de pas ontwikkelen. Maar bij sommige paarden staat het been iets onder de romp, dit noemen we onderstandig. Dit hoeft geen probleem te zijn, maar kan je wel terugzien in de bewegingsafloop. Het paard zal het been minder gemakkelijk naar voren kunnen brengen en minder schouder-vrijheid hebben.” Ook senior-inspecteur springen Henk Dirksen ziet dat bij springpaarden. “Vaak zie je dat deze paarden iets over het voorbeen springen wat ten koste gaat van de voorbeentechniek.” Veterinair heeft dit echter geen betekenis. Vervolgens trekken we een rechte lijn door het voorbeen. Dröge: “We kijken dan of het been hol of juist bokbenig is. Bij allebei vinden we een beetje niet erg, maar nooit té! Regel-

matig zien we een behoorlijk hol voorbeen, waarbij de knie iets achter de loodlijn is gepositioneerd en relatief wat overstrekt wordt. We horen uit de praktijk dat dit regelmatig tot een versnelde slijtage leidt. Dierenarts Harold Brommer: “Je zou denken dat dit effect heeft op de druk op de structuren aan de achterkant van het been zoals de pezen, de hoefkatrol en diverse banden. Maar hier hebben we nooit bewijs voor gezien. Bij een bokbenig voorbeen is een denkbeeldige lijn vanaf de elleboog door de onderarm en pijp naar voren gebroken in de voorknie. Als dit van nature zo is, is dit niet fraai, maar heeft weinig betekenis. Maar het is een ander verhaal als paarden over de tijd bokbenig gaan staan. Dit zie ik met enige regelmaat. Ze knikken er dan soms een beetje doorheen. Veelal ontstaat dit omdat er elders in het voorbeen, of hoger, een probleem is. Dit kan bijvoorbeeld de schouder zijn, de hals of ze ontlasten de achterste helft van de hoef. Heb je dus een paard dat in de loop van de tijd bokbenig is gaan staan, dan is het wel zaak er alert op te zijn dat er iets mis kan zijn.” Dirksen: “Bij springpaarden zien we nog weleens paarden met een bokbenig voorbeen. Dit werkt zeker niet in hun nadeel. Ze hebben een beter kniegebruik en lijken daardoor minder te slijten.” Bij dressuurpaarden komt bokbenigheid maar weinig voor.

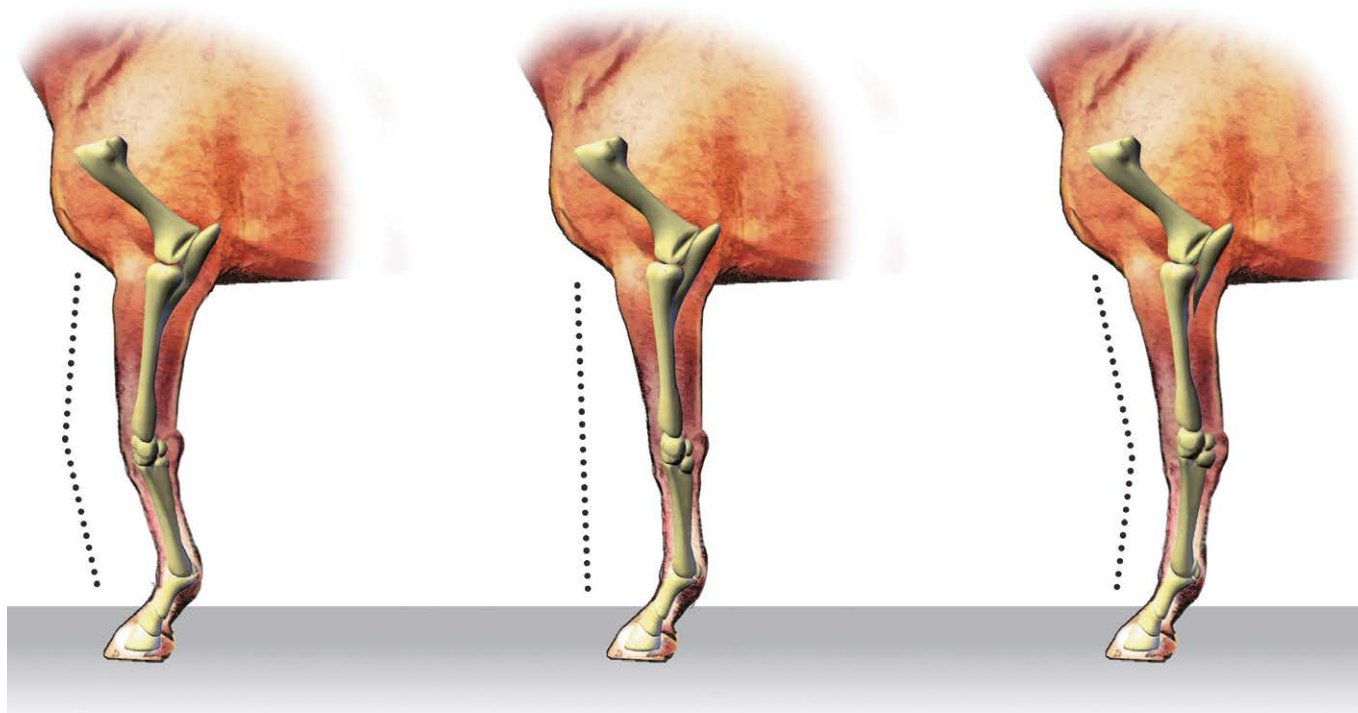

Staan de voorbenen niet in een loodrechte lijn naar beneden, maar meer schuin naar achteren, dan spreken we over onderstandigheid.

Bokbenig

Correcte stand voorbeen

Hol

Bij het beoordelen van de stand van het voorbeen kijken we naar de hoek die de lengteassen door de onderarm en de pijp met elkaar maken. Bij een correcte (rechte) stand van het voorbeen worden de gewrichten, banden en pezen zo gelijkmatig mogelijk belast.

Hoeven

Ook kijkt de jury van opzij naar de stand van de hoef en de hoogte van de verzenen. Brommer: “Wanneer je een lijn evenwijdig langs de hoefwand doortrekt door het kroon- en het kootbeen, dan zou dit één rechte lijn moeten zijn. Is dit niet het geval, dan is dit onwenselijk. Paarden met een gebroken voetas naar achteren hebben vaak platte verzenen. Hierdoor ontstaat er extra druk op het hoefkatrolgebied, het straalbeen en de diepe buiger. Ook ontstaat er extra druk op de achterste hoefhelft. Dit kan allemaal leiden tot versnelde slijtage en irritatie met kreupelheid tot gevolg.”

Dirksen ziet hier een duidelijk aandachtspunt in de springpaardenfokkerij. “Bepaalde bloedlijnen geven toch wel paarden met erg platte verzenen. De fokkers moeten dit niet onderschatten en daar in hun hengstenkeuze rekening mee houden.”

Ook zie je paarden met hele steile voeten en een gebroken voetas naar voren. Brommer: “Deze paarden ontwikkelen juist meer druk in de voorste helft van de hoef, met name in

het hoefgewricht waarin je daardoor nog weleens structurele veranderingen ziet die op langere termijn tot artrose zouden kunnen leiden.” Een steile voet zie je ook nog wel eens eenzijdig. Dit kunnen paarden zijn die in het verleden een bokvoetje hebben gehad en hiervoor gecorrigeerd zijn. Ongelijkheid in de voorvoeten komt heel veel voor. Wanneer dit van veulen af aan bestaat, hebben paarden hier, mits in geringe mate, meestal geen last van. Brommer: “Wat je wel ziet is dat, wanneer je gaat meten met moderne ‘gait analysis’ apparatuur, ongelijke voeten tot een asymmetrische gang leiden. En bij verminderde belasting van de achterste voethelft is het hoefmechanisme minder functioneel. Worden de verschillen heel groot, en daarmee de asymmetrie heel groot, dan kan dit een probleem vormen.” Floor Dröge is het daar helemaal mee eens: “Duidelijk ongelijke voorvoeten is nadelig voor een paard. Deze paarden bewegen altijd in disbalans, alsof je aan de ene voet een sneaker hebt en aan de andere een hak en daarmee de marathon moet lopen. Dit geeft regelmatig problemen die zich op den duur uiten in slijtage en kreupelheid.” Brommer: “Waar je ook op moet letten is een paard dat nooit ongelijk was, maar langzamerhand een steile voet begint te ontwikkelen. Dan is het zaak om te kijken of er wat mis aan het gaan is, in die voet of elders in het skelet.”

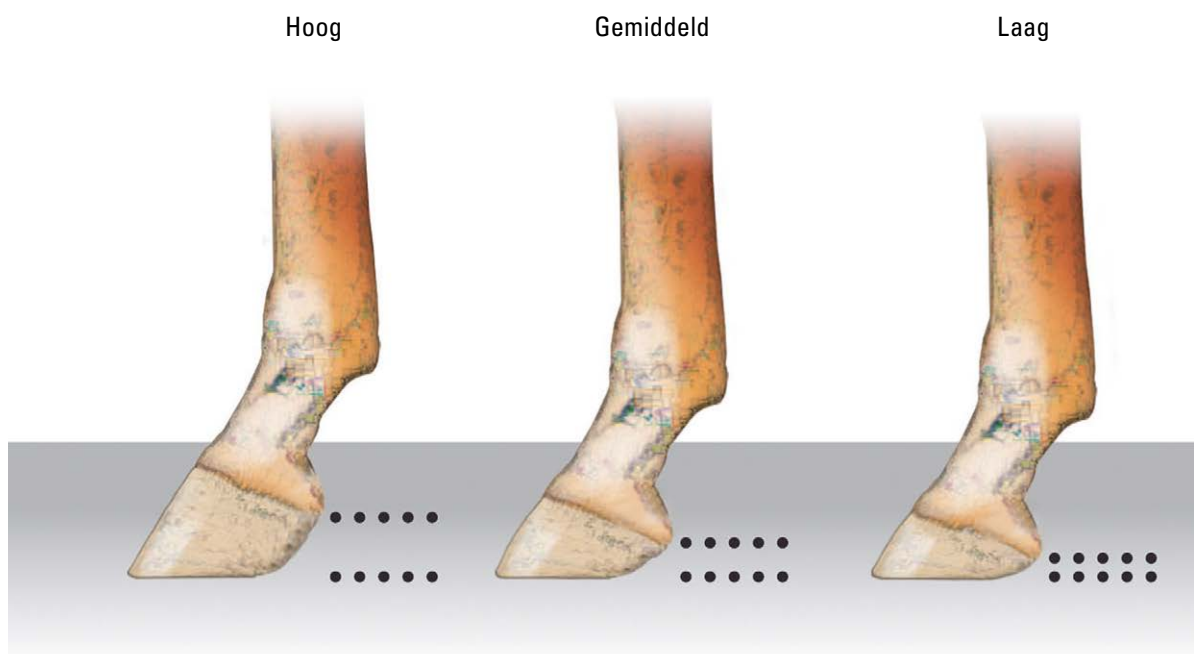
Frans en toontredend

Vervolgens laat de jury het paard heen en weer lopen, in een rechte lijn, van zich af en naar zich toe. Wat dan goed beoordeeld kan worden is de stand van de voorvoeten van voren gezien. Staan de voeten naar buiten gedraaid, dan praten we over een franse stand, draaien de hoeven naar binnen dan is het paard toontredend. Dirksen: "We streven altijd naar een correcte stand, maar een franse stand, mits niet te erg, zien we nog weleens door de vingers. Met een toontredende voorstand hebben we meer moeite." Dröge: "We beoordelen een paard hiervoor altijd in stap. In stilstand kan dat er nog weleens heel anders uitzien. Het is vooral van belang dat de voet vlak wordt neergezet. Is het zo dat het paard de buiten- of binnenzijde meer belast, dan is dit een probleem." Brommer legt uit: "Hierbij ontstaat een asymmetrische belasting in het koot-, kroon- en/of hoefgewricht met mogelijk versnelde slijtage tot gevolg. Een franse of toontredende stand is bij veulens nog goed te corrigeren mits die stand alleen in het onderste deel van de voet, onder het kootgewricht, aanwezig is. Begint de rotatie al vanuit de voorknie, dan moet er niet teveel aan worden gecorrigeerd, want dan krijg je alleen maar een extra rotatie vanuit de ondervoet en daardoor meer asymmetrische drukverdeling op de gewrichten."

Bij het wegstappen kan de jury ook een oordeel vellen over de stand van het achterbeen ten

"ALS ER IETS NIET KLOPT, WRINGT DAT ALTIJD"

Springruiter Piet Raymakers is zeer alert op een correct exterieur. "Ik let er zeker op bij het selecteren van de paarden. Als een paard een beetje toontredend is, vind ik dat persoonlijk niet zo erg. Vaak zit dit alleen maar onderin de voet en ik heb hier weinig problemen mee ondervonden. Frans vind ik erger. Dit komt vaak vanuit de knie en die paarden tikken zich nog weleens aan, aan de binnenkant van de voorknie. Een hol voorbeen zie ik ook echt niet graag. Die paarden landen gewoon heel ongelukkig. Bedenk maar eens zelf als je met rechte knieën van een stoel springt, dat is toch niet fijn. Dat doet zo'n paard doorgaans. Bokbenigheid daarentegen, daar zie ik eigenlijk nooit problemen mee. Zeker bij volbloeden zie je dat veel, maar dat gaat eigenlijk nooit stuk. Voor mij moet de sprong altijd correct zijn. Hebben ze een reebeen of hazehak, dan is het draagvlak, de plaat waar de druk op komt, niet breed genoeg. Daar heb ik een hekel aan. En de hoek moet wel zo'n beetje kloppen. Draaien ze in beweging een beetje in de sprongen, dan vind ik dat weer geen enkel probleem. Dat zagen we vroeger al. Als er iets niet klopt in de beenstanden, dan wringt dat altijd. Door altijd op correctheid te fokken, is er veel verbeterd. Toen we veertig jaar geleden nog veel volbloed gebruikten, zagen we heel veel afwijkingen, dat is nu bijna allemaal weg. Maar we moeten er op blijven letten. We kunnen wel een Rolls Royce hebben, maar als er één vierkant wiel aan zit, dan rijdt dat toch niet lekker!"

Verzenen zijn bijzonder functioneel, ze voorkomen het doorzakken van de voet.

opzichte van de verticaal. Komen de hakken zeer dicht bij elkaar dan noemen we dit koehakkig. Brommer: “Tenzij de paarden echt met de hakken tegen elkaar komen heeft dit klinisch geen consequenties. Wel is het minder functioneel en kan het paard wellicht wat minder kracht vanuit de achterhand ontwikkelen. Koehakkigheid zie je nogal eens bij jonge, opgroeiende dieren die, waarbij het, naar mate ze groter en sterker worden, vaak in ernst afneemt.”

Hoek achterbeen

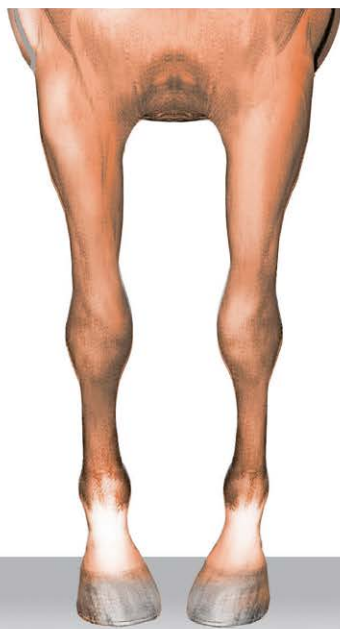
Vervolgens kijkt de jury naar de hoek van de schenkel ten opzichte van de pijp in het achterbeen. Deze hoek kan groot zijn, dan is het achterbeen steil, of klein, dan is het juist sabelbenig, ook wel krom of gebogen genoemd. Brommer: “De stand van het achterbeen kan zeker van invloed zijn op de duurzaamheid van een paard. Een paard met een te steil achterbeen kan het achterbeen meestal minder goed inbuigen. Een sabelbenig achterbeen is juist al meer ingebogen en is daardoor functioneler, maar wordt de hoek te klein, dan geeft dat een grotere belasting. Een steil achterbeen buigt minder en vormt daarom een groter risico op tussenpeesproblemen, zeker in

combinatie met een weke kootstand. Op de tussenpees komt daardoor veel meer druk te staan.” De meest ideale bouw van het achterbeen geeft ook het meest functionele gebruik. Dirksen: “Voor een springpaard zien we liever een wat steiler achterbeen dan een sabelbenig achterbeen, als het maar niet té is. Een wat rechter achterbeen kan meer kracht ontwikkelen. Maar er zijn ook genoeg springpaarden met een sabelbeniger achterbeen. Een té sabelbenig achterbeen geeft echter veel slijtage. Maar meer dan bij dressuurpaarden zie je wel dat hier meer uitzonderingsgevallen zijn.” Dröge: “Een te sabelbenig achterbeen lijkt heel goed gebogen, maar kan veel minder effectief tot dragen komen. Een wat steiler achterbeen kan meer kracht ontwikkelen, maar is het té steil, zeker in combinatie met een weke kootstand, zijn tussenpeesproblemen bij dressuurpaarden een bekend probleem.”

Sprong

Vervolgens kijkt de jury naar de bouw van de sprong. Twee afwijkingen, die voor de leek erg op elkaar lijken, spelen hierbij de hoofdrol, het reebeen en de hazehak. Harold Brommer legt het nog eens uit: “Het reebeen is niets anders dan een vergroting van de kop van het buitenste griffelbeentje. Als je voor het paard gaat staan en je kijkt vanaf de voorkant tegen het spronggewricht aan, dan zie je aan de buitenkant een vergrote uitbouw. Vraag blijft dan altijd, wat is acceptabel en wat is te groot? Er zit gradering in.” Soms is de afwijking zo groot

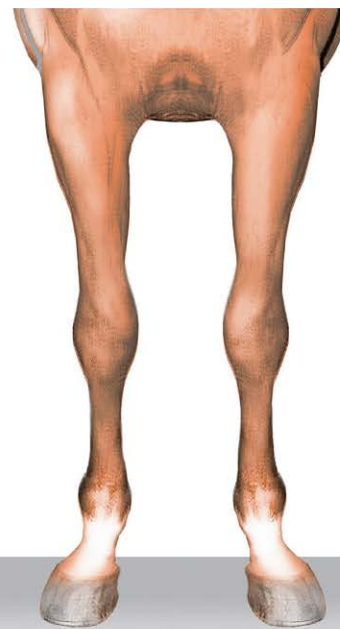
Toontredend

Correct

Frans

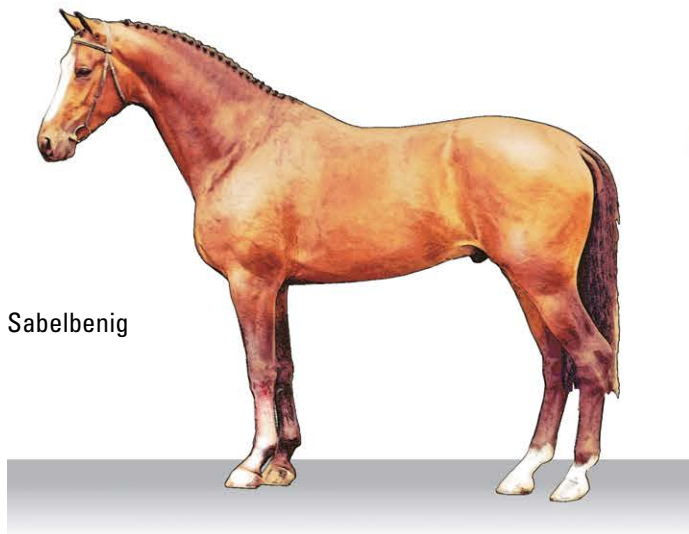

De stand van de voorvoeten wordt in stap beoordeeld, het is vooral van belang dat de voet vlak wordt neergezet.

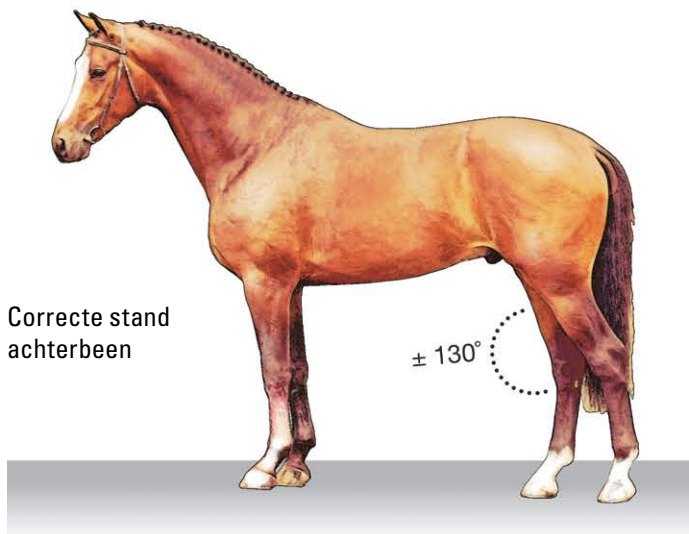
dat deze, wanneer je van de zijkant tegen het pijpbeen aankijkt, aan de achterzijde uitsteekt. Als je een lijn zou trekken van de top van het hielbeen tot aan de achterkant van de kogel zou deze in normale gevallen recht moeten zijn. Bij een té grote mate van reebeen is deze lijn onderbroken met een uitstulping naar achteren. Brommer: "Wanneer een reebeen alleen aan de zijkant te zien is noemen we dit een 'klassiek reebeen'. Dat veroorzaakt eigenlijk nooit kreupelheid, en is dus slechts een schoonheidsfout. Zien we het reebeen echter aan de achterkant eruit komen dan is er vaak sprake van een 'binnenreebeen'. In deze gevallen kan de vergroting ook doorlopen richting het centrum van de sprong. Of dat zo is en in welke mate, kun je alleen maar zien op een röntgenfoto. In dergelijke gevallen kan er mogelijk druk komen te staan op de tussenpees of de diepe buigpees die naar opzij worden geduwd. Dit heeft dus wel degelijk klinische betekenis en kan op den duur zorgen voor irritatie van deze pezige structuren en kreupelheid bij het paard. In mindere mate hoeft het geen probleem te zijn voor dat individuele paard, maar je wilt het niet in je fokkerij."

Hazehak

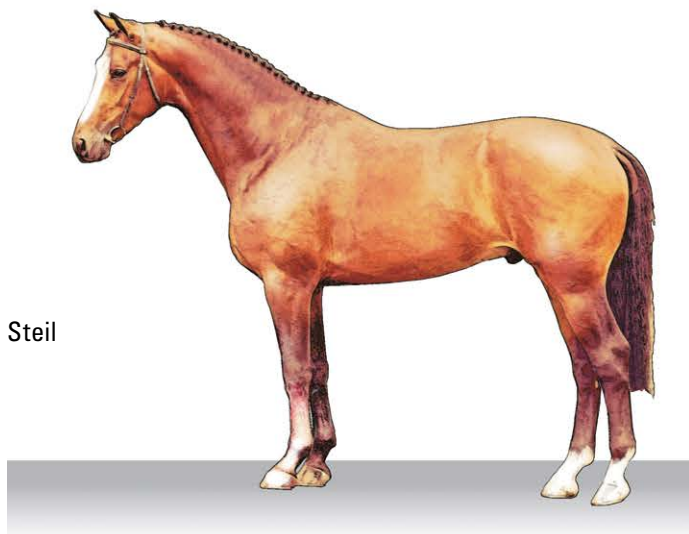
Een tweede afwijking die bij de sprong moet worden genoemd is de hazehak. Brommer: "Van oudsher wordt er onderscheid gemaakt tussen een 'harde hazehak', een 'zachte hazehak' en een 'hazehakachtige afwijking', maar er is veel verwarring tussen deze termen en eigenlijk is het beter om deze termen niet onder één noemer van 'hazehak' onder te brengen, omdat de onderliggende oorzaken verschillend zijn." Een hazehak is een zwelling aan de achterzijde van het been die onder de top van het hielbeen zichtbaar is. Deze zit net een beetje hoger dan waar een eventueel vergrote kop van het griffelbeentje zou zitten. Men spreekt van een 'harde hazehak' indien de zwelling uitgaat van ófwel het bot van de sprong, ófwel vanuit de diepe buigpees, ófwel vanuit het ligament tussen het hielbeen en het griffelbeentje, bijvoorbeeld ten gevolge van een ontsteking. Een harde hazehak heeft dus wel klinische betekenis. Brommer: "De zachte hazehak is slechts een verdikking van de huid of de onderhuid zonder afwijkingen van het bot en zonder afwijkingen aan de pezen en ligamenten. Deze heeft dan ook geen klinische betekenis en is wederom slechts een schoonheidsfout. In geval van een 'hazehakachtige afwijking' gaat het niet om een harde of zachte hazehak, maar om een zwelling op de achterzijde onder de top van het hielbeen die net wat verder naar onderen zit. Vaak gaat het hier dan om een zwelling die

Sabelbenig

Correcte stand achterbeen

Steil

De hoek van de schenkel ten opzichte van de pijp in het achterbeen kan groot zijn, dan is het achterbeen steil, of klein, dan is het juist sabelbenig, ook wel krom of gebogen genoemd.

Normaal

Ingesnoerde pijp

Van een ingesnoerde pijp is sprake als de pijp onder de voorknie smaller is dan boven de kogel.

uitgaat van de kop van het griffelbeentje en is er dus eigenlijk sprake van een binnenreebeen.” Henk Dirksen vult hierop aan: “We kunnen genoeg voorbeelden noemen van paarden met een niet perfect spronggewricht die het toch goed doen in de sport. Maar omdat het van de buitenkant zo moeilijk te zien is wat er nou precies aan de hand is, moeten we altijd streven alleen paarden in de fokkerij te gebruiken die volledig correct zijn. Wat we daarbij ook heel belangrijk vinden is de symmetrie. Is iets een hele lichte afwijking, dan kunnen we daar nog mee leven, maar is het eenzijdig, dan vormt dat een veel groter probleem. Net als in de voorvoeten zul je daardoor altijd een asymmetrie in beweging krijgen.” Floor Dröge wijst nog op de risico’s van een te klein spronggewricht. “We willen graag goed ontwikkelde spronggewrichten, zodat er genoeg ruimte is voor een goede beweeglijkheid en het absorberen van de krachten. Wat we ook nog weleens zien bij de dressuurpaarden is een lang achterbeen dat echt buiten de massa staat. Zo’n paard zal altijd de slag naar voren groter moeten maken en daarom het achterbeen minder

optimaal onder kunnen brengen. Als jong paard kan dit er nog weleens spectaculair uitzien, ook omdat het vaak samen gaat met veel souplesse en ruimte, maar het is op termijn minder functioneel. Het achterbeen is letterlijk en figuurlijk té ver weg.”

Zowel voor als achter

Zowel aan de voor- en achterbenen zijn daarnaast nog een aantal afwijkingen te benoemen. Om te beginnen heeft de jury het wel eens over een ingesnoerde of ingestoken pijp. Hierbij is, van de zijkant gezien, de omvang van pijp net onder de voorknie of sprong kleiner dan de omvang van pijp verder naar onderen richting de kogel. “Dit heeft eigenlijk geen klinische betekenis, een schoonheidsfout. Maar de kracht kan minder goed doorgegeven worden en het is daarom niet ideaal”, zeggen alle partijen. Wat ook bij zowel het voorbeen als het achterbeen nog van belang is, is de kootstand. Deze kan week zijn, waarbij de koot in beweging ver doorzakt door een overmatig doortreden in het kootgewricht of steil, waarbij er juist een weinig doortreden is in de kogel en het kootgewricht. De inspecteurs wijzen beiden op het gevaar van een weke kootstand: “We zien steeds meer paarden die weker gekoot zijn. Dit geeft vaak meer souplesse in beweging, maar pas op, want het moet niet té week worden. Niet voor niets zijn we enkele jaren geleden begonnen met de kootstand ook in het achter-

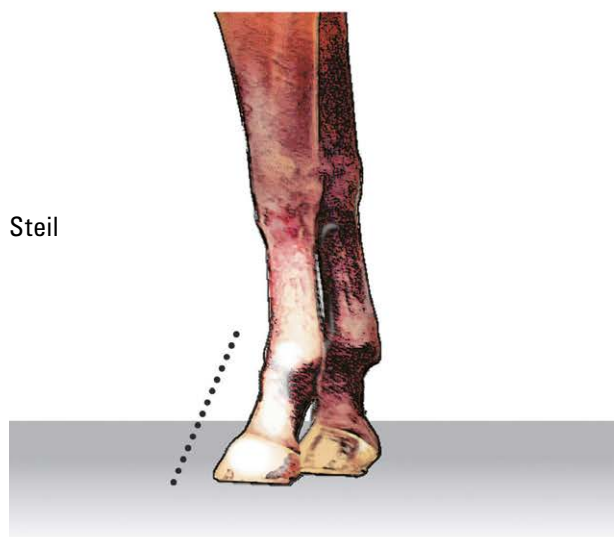
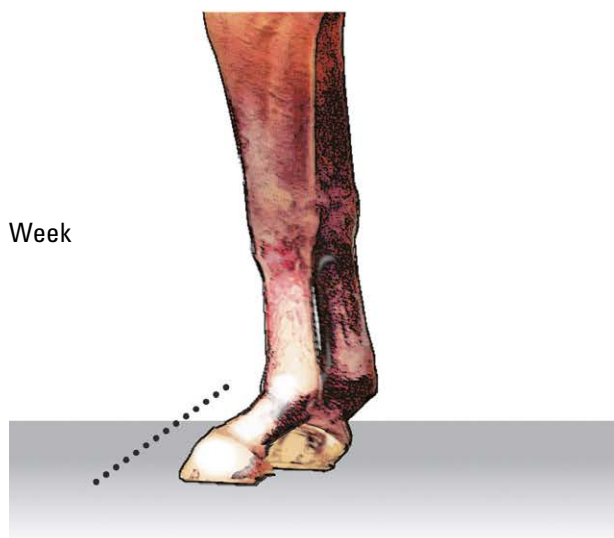
been te scoren. We moeten echt waken dat dit sterk genoeg blijft. Brommer: "Diergeneeskundig gezien is een wat steilere kootstand gunstiger dan een wat wekere. Een weke kootstand geeft meer spanning op de tussenpees met mogelijke blessures van dien. Zeker in combinatie met een steile sprong geeft dit vaak problemen. Heb je nog een min of meer normale hoefvorm bij een weke kootstand dan kan het nog meevallen, maar heb je ook nog een paard

Meer lezen over het functionele exterieur? Bestel dan het boek 'Het KWPN-paard' in onze webshop.

met weinig verzenen, dan is er echt sprake van een verhoogd risico op blessures. Het lijkt erop dat we tegenwoordig meer problemen zien aan de weke delen in het onderbeen, maar ik denk dat dit er ook mee te maken heeft dat er jarenlang geselecteerd is op benige gebreken, waardoor bijvoorbeeld slechte kwaliteit sesambeentjes en hoefkatrollen er behoorlijk uitgefokt zijn en de weke delen-problemen nu vaker de oorzaak zijn van kreupelheden."

"Laat ik afsluiten met te zeggen dat ik altijd liever een correct paard zie dan een paard met standsafwijkingen. Dat draagt bij aan het correct functioneren en kwaliteitsvol bewegen van een paard. De fokkerij moet dus altijd streven naar correctheid. Maar lang niet alle standsafwijkingen hebben een klinische betekenis, en zeker paarden met kleine afwijkingen kunnen vaak toch heel goed functioneren."

Dröge: "Op keuringen kijken we vanuit de fokkerij. We willen ze zo correct en gezond mogelijk fokken. Voor een individueel sportpaard hoeft een minder ideale beenstand helemaal niet zo'n groot issue te zijn, maar op populatieniveau moet het geen probleem gaan vormen." En Dirksen sluit af: "Onze voorgangers hebben altijd geselecteerd op correctheid. Dat is volgens mij de kracht van het KWPN. En kijk maar eens goed, hoe hoger je in de sport komt, hoe groter het percentage correcte paarden. Dat zegt eigenlijk genoeg." ●

De kootstand kan week zijn, waarbij de koot in beweging verdoorzaakt door een overmatig doortreden in het kootgewricht of steil, waarbij er juist een weinig doortreden is in de kogel en het kootgewricht.